

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

**pentru interpretarea articolelor 134 alin. (1) și (2), 136 alin. (3) și 140
alin. (2) din Constituție**

(sesizările nr. 100b/2020, nr. 102b/2020 și nr. 103b/2020)

CHIȘINĂU

9 iulie 2020

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Eduard ABABEI,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate pe 23, 25 și 30 iunie 2020,
Examinând sesizările menționate în ședință plenară,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizările depuse la Curtea Constituțională pe 23, 25 și 30 iunie 2020 de domnii Sergiu Litvinenco (sesizarea nr. 100b/2020), Dinu Pîlîngău (sesizarea nr. 102b/2020), Denis Ulanov și Serghei Sîrbu (sesizarea nr. 103b/2020), deputați în Parlamentul Republicii Moldova, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale.

2. Autorul sesizării nr. 100b/2020 îi solicită Curții Constituționale să elucideze:

„Dacă, în sensul articolului 140 alin. (2) din Constituție, caracterul definitiv și nesusceptibil nici unei căi de atac al hotărârilor Curții Constituționale este incident doar asupra hotărârilor emise de către instanța de contencios constituțional în exercitarea atribuțiilor sale jurisdicționale sau acestuia i se circumscriu și hotărârile emise în exercitarea altor atribuții prescrise expres în textul Constituției, cum ar fi aceea de alegere și/sau destituire a Președintelui Curții Constituționale – articolul 136 alin. (3) din Constituție?”

3. Autorul sesizării nr. 102b/2020 îi solicită Curții să interpreteze articolul 140 alin. (2) în coroborare cu prevederile articolului 134 alineatele (1) și (2) din Constituție, precizând dacă:

„1) Instanțele de drept comun ar fi în drept de a interpreta, în cadrul procesului de înfăptuire a justiției, în sensul calificării unor hotărâri ale Curții Constituționale ca fiind acte administrative și unele activități ale Plenului Curții Constituționale ca fiind activitate administrativă, realizată de Curtea Constituțională în calitate de autoritate publică?

2) În activitatea sa, Curtea Constituțională își exercită atribuțiile funcționale în Plen conform Constituției și legilor speciale - Codul jurisdicției constituționale, Legea cu privire la Curtea Constituțională, sau se conduce și de Codul administrativ?

3) În sensul articolelor 134 alin. (2) și 140 alin. (2) din Constituție, exercițiul atribuțiilor funcționale ale Curții Constituționale este subordonat controlului din partea puterii judecătorești, în calitatea sa de exponent al puterii de stat în cadrul mecanismului constituțional de exercitare a puterii de stat conform principiului separării puterilor (articolul 6 din Constituție), arbitrat de Curtea Constituțională?

4) Hotărârile Curții Constituționale cu privire la alegerea și/sau destituirea în/din funcția de Președinte al Curții Constituționale se supun unor căi de atac?”

4. Autorii sesizării nr. 103b/2020 îi solicită Curții să interpreteze dispozițiile articolului 140 alin. (2) în coroborare cu dispozițiile articolului 136 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova și să explice:

„Dacă caracterul definitiv și nesusceptibil nici unei căi de atac al hotărârilor Curții Constituționale se referă doar la actele jurisdicționale emise în realizarea competenței materiale sau vizează și actele emise în realizarea competenței funcționale, în speță - hotărârile Curții Constituționale privind alegerea sau destituirea din funcția de Președinte al Curții Constituționale?”

5. Prin decizia Curții Constituționale din 25 iunie 2020, sesizarea nr. 100b/2020 a fost declarată admisibilă, fără a se prejudeca fondul cauzei. Prin decizia Curții Constituționale din 7 iulie 2020, sesizările nr. 102b/2020 și nr. 103b/2020 au fost declarate admisibile, fără a se prejudeca fondul cauzei.

6. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor depuse, Curtea a dispus, prin decizia din 7 iulie 2020, în conformitate cu prevederile articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, conexarea acestora într-un singur dosar, atribuindu-i nr. 100b/2020.

7. În procesul examinării cauzei, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Asociației Promo-LEX, Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova și Facultății de Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova.

8. Domnul judecător constituțional Vladimir Țurcan, în deschiderea ședinței Curții, a prezentat plenului Curții Constituționale o cerere de abținere de la judecarea cauzei. Analizând motivele invocate în cererea de abținere, Curtea Constituțională a decis respingerea ei.

9. La pronunțarea dispozitivului Hotărârii au fost prezenți domnii deputați Sergiu Litvinenco, Dinu Plîngău, Denis Ulanov și Serghei Sîrbu, autori ai sesizărilor, dl Radu Radu, reprezentant al Parlamentului, și dl Dorin Lișman, reprezentant al Guvernului.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 134

Statutul [Curții Constituționale]

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 135

Atribuțiile [Curții Constituționale]

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

HOTĂRÂRE PENTRU INTERPRETAREA ARTICOLELOR 134 ALIN. (1) ȘI (2), 136 ALIN. (3) ȘI 140 ALIN. (2) DIN CONSTITUȚIE

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

[...].”

Articolul 136
Structura [Curții Constituționale]

„[...]

(3) Judecătorii Curții Constituționale aleg, prin vot secret, președintele acestora.”

Articolul 140
Hotărârile Curții Constituționale

„[...]

(2) Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.”

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

11. Prin deciziile din 25 iunie 2020 și 7 iulie 2020, Curtea a verificat respectarea, în această cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări, stabilite în jurisprudența sa constantă.

12. Potrivit articolului 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, sesizarea privind interpretarea Constituției ține de competența *ratione materiae* a Curții.

13. De asemenea, conform articolului 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, deputații în Parlament au competența de a sesiza Curtea Constituțională.

14. Curtea nu a confirmat existența unor hotărâri anterioare ale sale care să abordeze posibilitatea contestării în fața instanțelor de drept comun a hotărârilor ei adoptate în realizarea atribuțiilor prevăzute de Constituție, inclusiv a hotărârilor privind alegerea și destituirea din funcție a Președintelui Curții Constituționale. Pentru că această problemă de interpretare, ridicată în cele trei sesizări, are o bază textuală în

articolele 134 alin. (1) și (2), 136 alin. (3) și 140 alin. (2) din Constituție, ea a fost acceptată de Curte spre examinare și interpretare în fond.

15. Sesizarea nr. 102b/2020 mai conține suplimentar trei întrebări. Prima se referă la competența instanțelor de judecată de a califica hotărârile Curții Constituționale ca acte administrative sau ca acte jurisdicționale. Cea de-a doua întrebare se referă la actele normative pe care trebuie să le respecte Plenul Curții Constituționale atunci când își exercită atribuțiile funcționale. Cea de-a treia întrebare vizează posibilitatea contestării în fața instanțelor de drept comun a actelor prin care Plenul Curții Constituționale își exercită atribuțiile funcționale.

16. Primul capăt al sesizării nr. 102b/2020 vizează o distincție a actelor adoptate de Curtea Constituțională inexistentă în Constituție. O asemenea problemă nu poate face obiectul unei interpretări de drept constituțional din partea Curții. Cel de-al doilea și cel de-al treilea capăt al sesizării nr. 102b/2020 nu beneficiază de o argumentare privind necesitatea interpretării lor.

17. Având în vedere cele menționate mai sus, Curtea a admis spre examinare și interpretare în fond chestiunea contestării în fața instanțelor de drept comun a actelor prin care Plenul Curții Constituționale își exercită competențele constituționale și, respectiv, chestiunea contestării în fața instanțelor de drept comun a hotărârilor Curții Constituționale privind alegerea și destituirea din funcție a Președintelui Curții, prin prisma articolelor 134 alin. (1) și (2), 136 alin. (3) și 140 alin. (2) din Constituție.

B. FONDUL CAUZEI

I. Argumentele autorilor sesizărilor

18. Autorul sesizării nr. 100b/2020 argumentează necesitatea interpretării articolelor 136 alin. (3) și 140 alin. (2) din Constituție prin existența unor opinii potrivit cărora, dat fiind faptul că alegerea și/sau destituirea din funcție a Președintelui Curții Constituționale reprezintă o atribuție care ține de competența funcțională a Curții, în conformitate cu articolul 5 lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, rezultă că actul emis în acest sens este unul de drept administrativ, care poate fi supus controlului de legalitate pe calea contenciosului administrativ.

19. Autorul sesizării nr. 100b/2020 califică o asemenea interpretare eronată, pentru că, potrivit articolului 140 alin. (2) din Constituție, hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate. Acesta mai susține că, deși alegerea și destituirea din funcție a Președintelui Curții Constituționale sunt încadrate, potrivit Codului

jurisdicției constituționale, în categoria competențelor funcționale, aceste atribuții trebuie calificate drept competențe jurisdicționale ale Curții Constituționale, pentru că există un text în Constituție care se referă la alegerea Președintelui Curții Constituționale: articolul 136 alin. (3).

20. Potrivit acestuia, dacă s-ar interpreta altfel normele constituționale, s-ar admite posibilitatea cenzurării actelor Curții Constituționale de către instanțele judecătorești, contrar articolului 134 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției. Astfel ar fi periclitată funcția Curții de garant al Constituției.

21. Autorul sesizării nr. 102b/2020 motivează necesitatea interpretării articolelor 134 alin. (1) și (2), 136 alin. (3) și 140 alin. (2) din Constituție prin posibilitatea verificării de către o instanță de drept comun a legalității actelor adoptate de Plenul Curții Constituționale.

22. Autorii sesizării nr. 103b/2020 susțin că din cauza caracterului general al articolului 140 alin. (2) din Constituție în spațiul public au apărut două abordări referitoare la natura juridică a hotărârilor Curții Constituționale de destituire a Președintelui ei. Prima abordare susține că aceste hotărâri pot fi contestate în contenciosul administrativ, iar cea de-a doua susține că aceste hotărâri țin de caracterul suveran al Plenului Curții Constituționale și nu pot fi supuse controlului altor autorități. Potrivit autorilor sesizării nr. 103b, actele Curții Constituționale sunt „de neatins”.

II. Argumentele autorităților și ale organizațiilor care și-au prezentat opiniile

23. În opinia Președintelui Republicii, în urma analizei normelor constituționale și legale, precum și a jurisprudenței Curții Europene, actele de jurisdicție constituțională adoptate de Curtea Constituțională în conformitate cu prevederile articolului 135 coroborate cu dispozițiile articolului 140 din Constituție nu pot fi contestate. Totodată, actele Curții Constituționale care izvorăsc din competența administrativă (funcțională) a Curții urmează a fi supuse controlului de legalitate în vederea garantării efective și adecvate împotriva eventualului abuz.

24. În opinia sa prezentată Curții, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice susține că există argumente incontestabile care exclud hotărârile Curții Constituționale de la controlul de legalitate. Unul dintre argumente îl reprezintă prevederile articolului 134 alin. (2) din Constituție, care ar fi suficient pentru a elimina orice dubii în privința posibilității de a contesta hotărârile Curții în fața instanțelor judecătorești. Institutul subliniază că hotărârile Curții sunt în afara oricărui control jurisdicțional de legalitate pe calea contenciosului administrativ.

Caracterul definitiv și nesusceptibil de vreo cale de atac al hotărârilor Curții Constituționale este incident și în cazul hotărârilor pronunțate în exercitarea atribuțiilor prevăzute de articolul 136 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova. În concluzie, Institutul afirmă că contestarea în instanțele de contencios administrativ și punerea pe umerii judecătorilor ordinari a competențelor de a decide asupra calității de președinte al instanței constituționale ar contraveni Constituției.

III. Aprecierea Curții

25. În scopurile prezentei hotărâri, Curtea consideră că, pentru o mai mare claritate în interpretarea articolelor 134 alin. (1) și (2), 136 alin. (3), 140 alin. (2) din Constituție, întrebările autorilor sesizărilor ar trebui concretizate după cum urmează:

(1) Caracterul definitiv și nesusceptibil de vreo cale de atac al hotărârilor Curții Constituționale prevăzut de articolul 140 alin. (2) din Constituție este aplicabil tuturor hotărârilor pronunțate de către Curte în exercitarea competențelor sale prevăzute de Constituție?

(2) Hotărârile Curții Constituționale cu privire la alegerea și/sau destituirea din funcție a Președintelui Curții Constituționale se supun unor căi de atac?

I. Cu privire la faptul dacă caracterul definitiv și nesusceptibil de vreo cale de atac al hotărârilor Curții Constituționale prevăzut de articolul 140 alin. (2) din Constituție este aplicabil tuturor hotărârilor pronunțate de către Curte în exercitarea competențelor sale prevăzute de Constituție

26. Curtea este chemată să răspundă, în primul rând, la o întrebare care vizează posibilitatea contestării în fața instanțelor de drept comun a hotărârilor Curții Constituționale adoptate în exercitarea competențelor sale prevăzute de Constituție.

27. Înainte de a răspunde la această întrebare prin prisma articolelor 134 alin. (1) și (2), 136 alin. (3) și 140 alin. (2) din Constituție, Curtea reamintește că o componentă importantă a statului o reprezintă justiția constituțională, înfăptuită de Curtea Constituțională, autoritate publică politico-jurisdicțională, care se situează în afara sferei puterii legislative, celor executive sau judecătorești, rolul său fiind cel de a asigura supremația Constituției, ca Lege fundamentală a statului de drept. În

cadrul bunei organizări a autorității statului, rolul Curților Constituționale este unul esențial și definitoriu, reprezentând un adevărat pilon de susținere a statului și a democrației, garantând egalitatea în fața legii, libertățile fundamentale și drepturile omului (a se vedea HCC nr. 6 din 16 mai 2013, §§ 63 și 64; HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, § 49; HCC nr. 9 din 26 martie 2020, § 29).

28. Curtea precizează că sistemul controlului de constituționalitate în Republica Moldova pornește de la două asumții: concentrează competența controlului de constituționalitate într-un singur organism – Curtea Constituțională – și situează această autoritate în afara puterii judecătorești. În mod inevitabil, apare necesitatea distribuirii competenței de a judeca anumite materii între Curtea Constituțională și instanțele de drept comun, astfel încât să se asigure coabitarea dintre autoritățile statului.

29. Curtea subliniază că delimitarea competențelor între Curtea Constituțională și instanțele de drept comun este relativ simplă. În general, soluționarea cazurilor care comportă o dimensiune constituțională reprezintă monopolul Curții Constituționale, pe când soluționarea cazurilor care implică aplicarea legislației infraconstituționale le revine instanțelor de drept comun. Delimitarea competențelor se justifică mai ales pentru că Constituția este, în principal, un instrument juridic și politic a cărui interpretare reclamă o pregătire deosebită. Textele constituționale au, în majoritatea lor, particularitatea de a fi redactate cu utilizarea unor formule vaste și generale, iar interpretarea lor presupune oferirea unor răspunsuri consolidate. Această particularitate impune o diferență esențială între activitatea pe care o prestează judecătorii constituționali și activitatea pe care o exercită judecătorii de drept comun, care aplică de cele mai multe ori texte legale clare și bine-definite. Nu întâmplător, în circumstanțele în care un judecător de drept comun consideră, într-un caz, că o lege este neclară sau imprevizibilă și este incident un drept garantat de Constituție, el trebuie să ridice, din oficiu, excepția de neconstituționalitate.

30. Astfel, Curtea Constituțională este singura autoritate competentă să se pronunțe în mod definitiv cu privire la un aspect care ține de Constituție și care vizează direct funcționarea Curții Constituționale și raporturile ei cu autoritățile statului, fiind exceptată de la orice cenzură din partea unei autorități publice care aplică și interpretează norme inferioare Constituției.

31. Curtea reiterează că rolul Curții Constituționale de garant al supremației Constituției, de asigurare a realizării principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și de garantare a responsabilității statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat este prevăzut expres de articolul 134 alin. (3)

din Constituție, iar în vederea realizării acestor deziderate, Curtea Constituțională este instituită ca unica autoritate de jurisdicție constituțională din Republica Moldova [articolul 134 alin. (1)], fiind independentă față de orice altă autoritate publică și supunându-se numai Constituției [articolul 134 alin. (2)] (HCC nr. 9 din 26 martie 2020, § 28).

32. Principiul independenței Curții Constituționale consacrat în articolul 134 alin. (2) din Constituție presupune exercitarea de către unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova a competențelor sale în mod independent și fără nicio influență.

33. Curtea notează că Constituția prevede exercitarea de către Curtea Constituțională a competențelor sale constituționale exclusiv prin adoptarea actelor în vederea punerii în aplicare a procedurilor constituționale, precum și a asigurării organizării corespunzătoare a activităților Curții.

34. Textul „hotărârile Curții Constituționale” din articolul 140 alin. (2) din Constituție nu distinge nici în funcție de tipurile actelor pe care Curtea le pronunță (hotărâre, decizie, aviz), nici în funcție de conținutul acestora, ceea ce conduce la concluzia că toate actele Curții pronunțate în exercitarea competențelor sale constituționale sunt definitive. Noțiunea de „hotărâre” este una generală și cuprinde toate tipurile de acte ale Curții: hotărâre, decizie, aviz. Indiferent de denumirea lor, actele respective sunt definitive și nu pot fi atacate. Astfel, textul „hotărârile Curții Constituționale” din articolul 140 alin. (2) din Constituție în accepțiunea de acte adoptate de Curte are în vedere hotărârile, deciziile și avizele pronunțate de Curte în exercitarea competențelor sale constituționale.

35. Prin urmare, Curtea reține că Constituția nu face o distincție între hotărârile adoptate de Curtea Constituțională în exercitarea competențelor prevăzute în Constituție, fie că acestea sunt reglementate în articolul 135 alin. (1), fie în articolul 136 alin. (3) din Legea Supremă.

36. Constituanta a stabilit în articolul 140 alin. (2) exact același statut constituțional pentru toate hotărârile adoptate de Plenul Curții Constituționale referitoare la problemele care sunt atribuite în competența sa exclusivă de către Constituție, și anume că acestea „sunt definitive și nu pot fi atacate”.

37. Curtea reține că, indiferent de natura hotărârilor Curții, ele își produc efectele pe care Constituția le conferă în raport cu atribuția exercitată de Curte, forța lor juridică neputând fi contestată sau confirmată de nimeni (a se vedea HCC nr. 5 din 25 februarie 2020, § 140; HCC nr. 9 din 26 martie 2020, § 62).

38. Curtea notează că actele emise în cadrul competențelor constituționale exclusive ale Curții Constituționale nu pot fi supuse cenzurii nici sub aspectul constituționalității, nici în privința legalității, de

nicio autoritate publică, inclusiv de instanța de judecată în procedură de contencios administrativ. Astfel, Constituția nu împuternicește alte autorități publice să examineze o hotărâre a Curții Constituționale și să o considere ca fiind neconstituțională sau ilegală.

39. De altfel, dacă s-ar accepta posibilitatea contestării în ordinea contenciosului administrativ a actelor Curții emise ca urmare a exercitării competenței expres prevăzute în Constituție, s-ar admite intervenția directă a puterii judecătorești în probleme ce vizează funcționalitatea Curții, aducându-se atingere principiilor supremației Constituției și separării puterilor în stat, realizarea cărora tocmai trebuie să fie asigurată, conform articolului 134 alin. (3) din Constituție, de Curtea Constituțională. În acest caz, instanțele de judecată ar verifica prin prisma actelor infraconstituționale modul în care Curtea, în exercitarea competențelor sale constituționale, a aplicat Constituția. În plus, eventualul control judecătoresc al actelor autorității de jurisdicție constituțională menționate la § 34 *supra* ar submina rolul Curții Constituționale de gardian al Constituției și cel de a fi un organism independent, care se supune numai Legii Supreme.

40. Astfel, dacă garantul supremației Constituției ar putea fi supus controlului unei alte autorități a statului, atunci statutul constituțional al Curții Constituționale de unică autoritate de jurisdicție constituțională ar fi iluzoriu și fictiv.

41. Unicul instrument de verificare și modificare a hotărârilor Curții Constituționale este revizuirea acestora, care constituie o atribuție exclusivă a Curții Constituționale. Curtea reține că investirea Curții Constituționale cu competența de a-și controla propriile acte și proceduri constituie un element fundamental al independenței sale.

42. În viziunea Comisiei de la Veneția, este important ca doar Curtea Constituțională să-și poată revizui hotărârile. Nicio altă autoritate publică nu poate fi autorizată să o facă. Dacă unei autorități publice i s-ar oferi competența revizuirii constituționalității sau a legalității unui act al Curții Constituționale, independența Curții Constituționale ar fi compromisă (a se vedea Opinia *amicus curiae* a Comisiei de la Veneția nr. 967/2019 cu privire la răspunderea penală a judecătorilor Curții Constituționale, CDL-AD(2019)028, §§ 49, 50, 59; HCC nr. 9 din 26 martie 2020, § 64).

43. Curtea notează că interdicția constituțională de a anula caracterul definitiv al unei hotărâri a Curții Constituționale prevăzută la articolul 140 alin. (2) din Constituție este unul dintre mijloacele de protecție consolidate în Legea Supremă pentru asigurarea supremației Constituției și a preeminenței dreptului. Anularea caracterului definitiv al hotărârilor Curții Constituționale ar nega principiul supremației Constituției statuat în articolul 7 din Constituție, imperativul constituțional al preeminenței dreptului, garantat de articolul 1 alin. (3) din Constituție, precum și

principiul separației puterilor, care este prevăzut la articolul 6 din Constituție, potrivit căruia câmpul de aplicare al puterilor respective este strict limitat de Legea Supremă.

44. Aceste constatări impun concluzia interpretării problemei ridicate. Astfel, orice act al Curții Constituționale (hotărâre, aviz, decizie), pronunțat în legătură cu exercitarea unei competențe prevăzute expres în Constituție se bucură de caracterul definitiv și inatacabil, prescris de articolul 140 alin. (2) din Constituție.

II. Cu privire la faptul dacă hotărârile Curții Constituționale cu privire la alegerea și/sau destituirea din funcție a Președintelui Curții Constituționale se supun unor căi de atac

45. Curtea reține că alegerea Președintelui Curții reprezintă o atribuție constituțională a Curții Constituționale, stabilită în articolul 136 alin. (3) din Constituție. Curtea notează că destituirea din funcție a Președintelui Curții este încadrată, potrivit principiului simetriei, în aceleași rigori pe care le presupune acest articol (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 11 din 27 aprilie 2010, § 4; HCC nr. 8 din 20 mai 2013, § 74; HCC nr. 21 din 25 iulie 2013, § 56).

46. Prezența unui text expres în Constituție referitor la alegerea Președintelui Curții Constituționale, text care acoperă, în mod rezonabil, și destituirea sa din funcție, face ca aceste proceduri să dobândească un caracter strict constituțional. Astfel, competența Curții de a alege și de a demite Președintele Curții este una de nivel constituțional.

47. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că una din garanțiile independenței instituționale a Curții, implicite a judecătorilor ei, este asigurarea independenței funcționale și financiare a activității de jurisdicție constituțională (HCC nr. 19 din 29 aprilie 1999; HCC nr. 27 din 31 octombrie 2019, § 72).

48. Competența Curții Constituționale de a alege sau destitui Președintele Curții ține de autonomia sa funcțională, care decurge din garanțiile constituționale ale independenței acesteia. Astfel, conform articolului 134 alin. (2) din Constituție, Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției, iar conform articolului 137 - judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.

49. Prin urmare, Curtea notează că actele referitoare la alegerea sau destituirea din funcție a Președintelui Curții sunt adoptate în virtutea dreptului ei la autoadministrare. Aceste acte sunt adoptate în realizarea competențelor Curții prevăzute expres de Constituție și denotă caracterul suveran și autoritatea Curții Constituționale, prin urmare aceste relații

dintre Curtea Constituțională și Președintele ei au un caracter exclusiv de drept constituțional.

50. Funcția de Președinte al Curții Constituționale este una *primus inter pares*, care este exercitată fără a deține vreo funcție jurisdicțională superioară celei a altor judecători constituționali, Plenul Curții Constituționale conducând *de facto* activitatea Curții în ansamblu. Or, atribuțiile legale ale Președintelui Curții Constituționale au fost concepute și dezvoltate în exclusivitate în realizarea scopului constituțional al garantării autorității, independenței și imparțialității justiției constituționale.

51. În virtutea articolului 136 alin. (3) din Constituție, judecătorii Curții Constituționale aleg Președintele Curții prin vot secret. Curtea reține că nicio altă autoritate a statului, inclusiv instanțele de judecată, nu se pot substitui opțiunii și votului secret exprimat de judecătorii constituționali atunci când aleg Președintele Curții. Mai mult, alegerea Președintelui Curții se face de către judecători aflați în raporturi de egalitate unul față de altul, fiind independenți în exprimarea opțiunii prin vot. Astfel, Președintele Curții nu este numit de o autoritate publică, tocmai pentru a asigura autonomia funcțională a Curții Constituționale, iar opțiunea absolut personală a judecătorilor constituționali, exprimată prin vot secret în vederea exercitării unei competențe constituționale, nu poate fi contestată.

52. Astfel, Curtea reiterează că orice act al Curții Constituționale (hotărâre, aviz, decizie), pronunțat în legătură cu exercitarea unei competențe prevăzute expres în Constituție, se bucură de caracterul definitiv și inatacabil, prescris de articolul 140 alin. (2) din Constituție (a se vedea § 44 din prezenta Hotărâre). Prin urmare, hotărârile Curții privind alegerea și destituirea din funcție a Președintelui Curții Constituționale nu pot fi contestate în fața instanțelor judecătorești.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) litera b) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 litera b) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admit* sesizările nr. 100b/2020 și nr. 103b/2020 și, *parțial*, sesizarea nr. 102b/2020, depuse de domnii Sergiu Litvinenco, Denis Ulanov, Serghei Sîrbu și, respectiv, de domnul Dinu Plîngău, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

HOTĂRÂRE PENTRU INTERPRETAREA ARTICOLELOR 134 ALIN. (1) ȘI (2), 136 ALIN.
(3) ȘI 140 ALIN. (2) DIN CONSTITUȚIE

2. În sensul articolelor 134 alin. (1) și (2), 140 alin. (2) din Constituție, orice act al Curții Constituționale (hotărâre, aviz, decizie) pronunțat în legătură cu exercitarea unei competențe prevăzute expres în Constituție este definitiv și nu poate fi supus niciunei căi de atac.

3. În sensul articolelor 136 alin. (3) și 140 alin. (2) din Constituție, hotărârile Curții Constituționale privind alegerea și destituirea din funcție a Președintelui Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi supuse niciunei căi de atac.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 9 iulie 2020
HCC nr. 20
Dosarul nr. 100b/2020